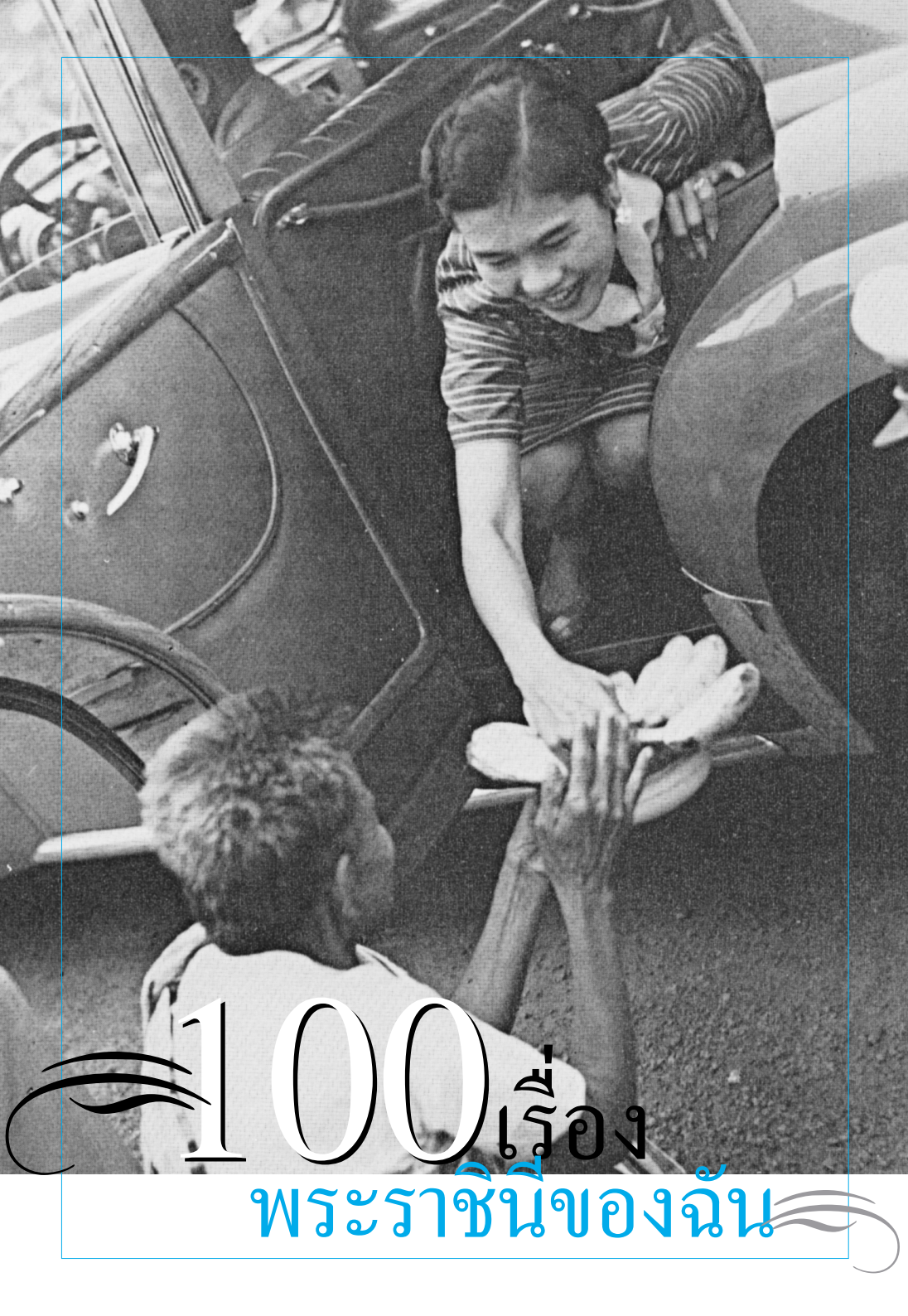

100 เรื่อง พระราชินีของฉันทน์

คำนำ

นับตั้งแต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเข้าพิธีราชาภิเษก สมรสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงอุทิศพระวรกายเพื่อบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งหลายให้สอดคล้องกับการดำเนินพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาโดยตลอด ทรงโดยเสด็จฯ อยู่เคียงข้างในทุกๆ หนแห่งเพื่อร่วมสร้างความยั่งยืนในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้นแก่ราษฎร ในบางโอกาสเราได้เห็นภาพพระองค์ทรงพระดำเนินอยู่ท่ามกลางป่าเขาบ้าง ท้องไร่องานนาบ้าง หรือในหมู่บ้านที่ห่างไกล เพื่อทรงบรรเทาปัญหาของราษฎรให้สิ้นไป ในบางครั้งก็เสด็จฯ ตรวจผลงานตามศูนย์ศิลปาชีพต่างๆ โดยประทับอยู่กับพื้นเป็นเวลานาน จึงเป็นภาพประทับใจในพระจริยวัตรของพระองค์มาตลอดระยะเวลากว่า 60 ปี

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็น ‘พระมิ่งขวัญของแผ่นดิน’ โดยแท้

หนังสือ *100 เรื่องพระราชินี* ของฉัน จึงเสมือนเป็นบันทึกเล่มหนึ่งที่รวบรวมพระราชประวัติในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถตั้งแต่ทรงพระเยาว์เป็นธิดาท่านทูต ทรงพบรักในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าพิธีราชาภิเษกสมรส จนถึงการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรและทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในโครงการต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ในการทรงงานของพระองค์ซึ่งกว่าจะประสบผลสำเร็จนั้น ล้วนมีเบื้องหลังการทำงานที่ต้องทรงใช้พระวิริยอุตสาหะเป็นอย่างมาก

คณะผู้จัดทำขอน้อมรำลึกพระมหากรุณาธิคุณสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ด้วยการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของพสกนิกร และเป็นการแสดงถึงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้

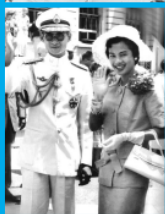
ขอทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์

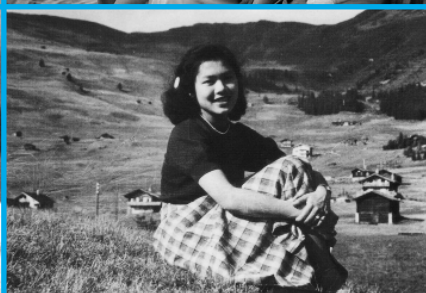
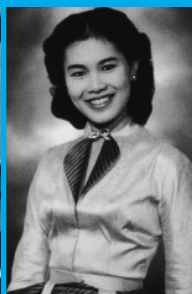

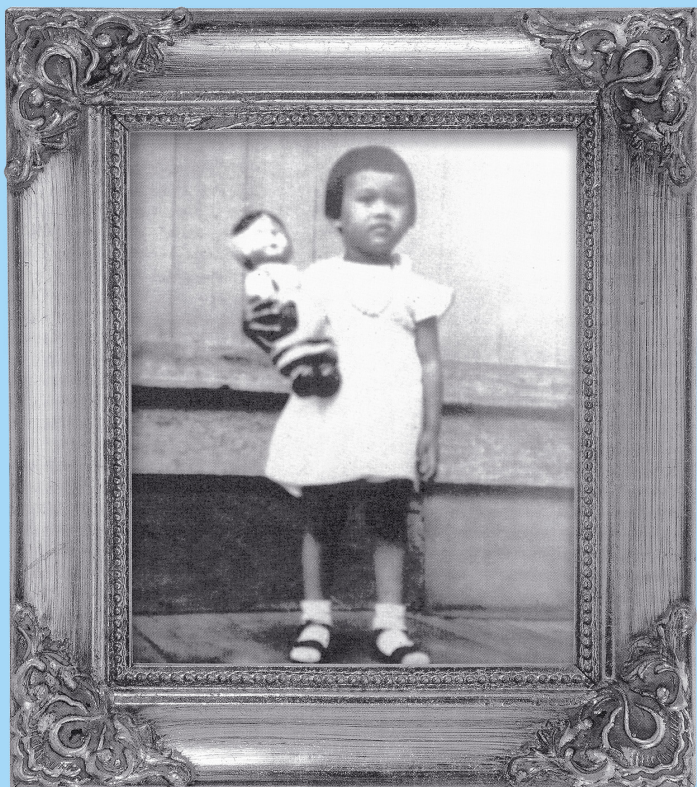
“She’s my

smile... ”

1

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระนามเดิมว่า หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ในพลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ กับ หม่อมหลวงบัว กิติยากร เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ 12 สิงหาคม พุทธศักราช 2475 ณ บ้านของพลเอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) และท้าววนิดาพิจาริณี (นาง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา) ซึ่งเป็นบิดาและมารดาของหม่อมหลวงบัว กิติยากร ตั้งอยู่ที่ 1808 ถนนพระรามที่ 6 อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร

2

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 พระราชทานนามแก่หม่อมราชวงศ์หญิงท่านนี้ว่า ‘สิริกิติ์’ อันมีความหมายว่า ‘ผู้เป็นศรีแห่งกิติยากร’

3

พุทธศักราช 2479 ทรงเข้ารับการศึกษาขั้นต้นในชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราชินี ซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้ปากคลองตลาด ได้รับหมายเลขประจำตัว 2414 ด้วยเหตุสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงต้องย้ายมาเริ่มต้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ จนจบชั้นมัธยมศึกษา ได้รับหมายเลขประจำตัวนักเรียนลำดับที่ 371 ทรงเป็นนักเรียนเรียนดีและมีพระพลานามัยแจ่มใส ในขณะเดียวกันก็ทรงเป็นนักเรียนเปียโนที่มีฝีมือเป็นเลิศ

‘ลัดดา’ เขียนถึงเหตุการณ์ช่วงนี้จากคำสัมภาษณ์ของพระสหาย
ร่วมรุ่นไว้ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดกร ฉบับวันที่ 4 มีนาคม 2547 ดังนี้

“การเล่นเป็นที่นิยมมากของนักเรียนในห้องนี้คือ รุ่งเปี้ยว โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เธอได้ว่าเป็นกีฬาโปรด ทรงเป็นหัวหน้าทีม แอรับประทานขนมในห้องเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นมะยมส่งเวียนกันทั้งห้อง เราจะแอบทานกันช่วงบ่าย สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพราะเรียนภาษาไทยมันง่วงโงะ เราจึงกินขนมกันหน่อย”

4

ทรงเปี้ยวโน

เหตุที่ทรงเรียนเปี้ยวโนก็เพราะความประสงค์ของพระมารดา ที่ปรารถนาให้พระธิดามีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ จึงให้ย้ายจากโรงเรียนราชินีไปโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ ซึ่งมีครูสอนเปี้ยวโน ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ดังนี้

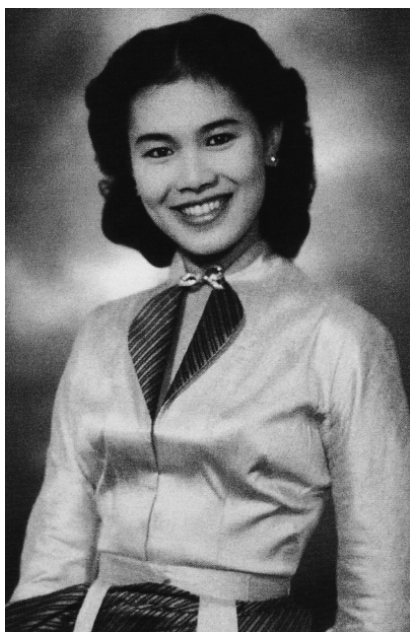
“สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเล่าว่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ฐานะไม่ค่อยดีนัก เพราะเสด็จตากิ๊มิได้ทรงมีรายได้มาก คุณยาย (หม่อมหลวงบัว กิติยากร) จึงวางแผนการชีวิตไว้ว่า ลูกๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกผู้หญิงจะต้องมีอาชีพเลี้ยงตัวได้ อาชีพที่คุณยายเห็นว่าดีคือ การเป็นครูสอนเปี้ยวโน นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ย้ายโรงเรียนจากโรงเรียนราชินีไปอยู่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ ซึ่งมีครูสอนเปี้ยวโน และยังสะดวกในการไปมา เพราะอยู่ใกล้บ้าน นั่งรถรางหรือแม้แต่เดินไปโรงเรียนก็ได้”

5

ธิดาท่านทูต

พุทธศักราช 2488 ขณะอายุ 13 ปี เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษา ได้ติดตามพระบิดาซึ่งเสด็จไปดำรงตำแหน่งอัครราชทูตในประเทศแถบทวีปยุโรปไปพำนักอยู่ในประเทศอังกฤษ เดนมาร์ก และฝรั่งเศสในเวลาต่อมา ทรงได้รับการศึกษาทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นอย่างดีตามลำดับ ด้วยเป็นภาษาที่นิยมใช้ในการทูตขณะนั้น เมื่อสถานทูตมีการเลี้ยงรับรองก็จะทรงรับหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของครัวและช่วยรับรองแขก ทำให้ได้ทรงเรียนรู้การวางตัวและกิริยาจาที่เหมาะสมกับตำแหน่งธิดาท่านทูต ในเวลาว่างจากการเรียนและทำการบ้าน ก็ทรงคร่ำเคร่งกับการศึกษาและฝึกซ้อมเปียโนเป็นพิเศษ ซึ่งทรงตั้งใจที่จะเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยการดนตรีที่มีชื่อเสียงของกรุงปารีส

6

หน้าอ...เดินตุปัดตุเป้

เหตุการณ์ในวันแรกพบระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ได้เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ 2491 ขณะนั้น ครอบครัวของกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร จุฬานันดรในขณะนั้น) ได้พำนักอยู่ในกรุงปารีส จึงได้มีโอกาสสวัสดีฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ เมือง Fontainebleau ซึ่งเสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อทอดพระเนตรโรงงานประกอบรถยนต์ในกรุงปารีส แต่ด้วยรถยนต์พระที่นั่งเกิดเครื่องยนต์เสียระหว่างทาง ทำให้การเสด็จฯ มาถึงล่าช้าไปกว่ากำหนดการเดิมมาก หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร อยู่ในชุดสูทสีเนื้อ ไว้ผมเปียเดี่ยวยาวจดหลัง แต่ใบหน้าหมดความร่าเริง เพราะเลยเวลาอาหารมานาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเลี้ยงอาหารแก่คณะผู้รับเสด็จที่ Bristol Hotel เพื่อเป็นการปลอบใจทุกคน โดยประทับที่โต๊ะเสวยพร้อมด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ แล้วจึงให้คณะผู้ติดตามแยกรับพระราชทานเลี้ยงอีกแห่งหนึ่ง

ท่านผู้หญิงเจนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้บันทึกเหตุการณ์ครั้งนี้ไว้ว่า

“...ทรงล้อสมเด็จพระบรมราชินีนาถอย่างขันๆ ถึงความหลัง ทั้งในบันทึกและในภาพล้อบนแผ่น memo ที่พระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าฯ ว่า “เดินตุปัดตุเป้ หน้าอคอยถอนสายบัว” ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ ก็จะกราบบังคมทูลตอบทันทีว่า “หน้าอเพราะให้แต่ผู้ใหญ่ร่วมโต๊ะเสวย เด็กกลับไปกินที่อื่น...”

7

เห็นแล้ว...น่ารักมาก

ก่อนการเสด็จฯ เยือนกรุงปารีสในครั้งนั้น สมเด็จพระราชชนนีได้รับสั่งกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึงธิดาทั้งสองของหม่อมเจ้านักขัตรมงคล ว่าให้ทอดพระเนตรด้วยว่าสวยงามน่ารักไหม เพราะหม่อมเจ้านักขัตรมงคลก็ไม่ใช่ใครอื่น เป็นหลานแท้ๆ ของสมเด็จพระย่า (สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) และเป็นคนดี หม่อมหลวงบัวก็เป็นลูกสาวเจ้าพระยาวงศาฯ ซึ่งก็เป็นคนดี ชื่อดัง โดยทรงกำชับว่า “ถึงปารีสแล้วโทร. บอกแม่ด้วย” และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถึงปารีสแล้ว จึงทรงโทรศัพท์ถึงสมเด็จพระราชชนนี และทูลตอบถึงธิดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคลที่ได้ทอดพระเนตรว่า “เห็นแล้ว...น่ารักมาก”

8

แม่เรียกสิริมาที

ภายหลังการรับเสด็จฯ ที่กรุงปารีสในครั้งแรกแล้ว ครอบครัวของ หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลยังได้มีโอกาสรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกหลายครั้ง เนื่องจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์กับฝรั่งเศสมีพรมแดนติดต่อกัน ระยะทางจากนครโลซานน์ถึงกรุงปารีสอยู่ห่างกันเพียง 350 ไมล์เศษ จึงเดินทางโดยสะดวกด้วยรถยนต์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็โปรดการทรงรถยนต์อยู่มาก และทรงใช้เวลาเพื่อให้ถึงปารีสเพียง 3 ชั่วโมงเศษเท่านั้น ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มายังกรุงปารีสได้ประทับอยู่ ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยจนกว่าจะเสด็จฯ กลับ ด้วยเหตุนี้เอง จึงก่อเกิดพระราชสัมพันธ์อันงดงามขึ้นในธิดาของหม่อมเจ้านักขัตตรมงคล และด้วยทรงโปรดปรานการดนตรีเป็นพิเศษ อีกทั้งหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ก็เป็นนักเปียโนที่มีความสามารถ จึงเป็นที่คุ้นเคยและต้องพระราชอัธยาศัยอยู่มาก

ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่เมืองมอนเนย์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2491 สิ่งแรกเมื่อรู้สึกพระองค์คือทรงหยิบรูปหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ออกจากพระกระเป๋ และส่งถวายสมเด็จพระราชชนนี พร้อมกับรับสั่งว่า

“แม่เรียกสิริมาที”

9

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่คณะผู้ถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีของสถานีโทรทัศน์บีบีซี ซึ่ง ‘ลัดดา’ นำมาถ่ายทอดไว้ใน *มติชนสุดสัปดาห์* ว่า

“...ตอนประทับอยู่ที่โรงพยาบาล หลังประสบอุบัติเหตุ มีพระ

อาการหนักมาก ตำรวจเขาโทรศัพท์มากราบบังคมทูลสมเด็จพระราชชนนีฯ พระองค์ท่านรีบเสด็จไปทันที แต่แทนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระราชปฏิสันถารกับพระองค์ท่าน กลับทรงหยิบรูปของข้าพเจ้าออกมาจากกระเป๋า โดยที่ข้าพเจ้าไม่เคยทราบมาก่อนเลยว่าทรงมีรูปของข้าพเจ้าอยู่...”

ไม่มีผู้ใดที่เคยทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรูปถ่ายของหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ตั้งแต่เมื่อใด ท่านผู้หญิงเจนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้บันทึกความเป็นมาของรูปที่อยู่ในพระกระเป๋านี้ว่า

“...รูปหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์รูปนั้นเป็นรูปแรกที่ทรงถ่าย เป็นรูปหมู่ที่บุคคลเข้าเฝ้าฯ ณ สถานทูต และหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์อยู่เป็นคนท้ายสุด ไม่เห็นหน้าชัด จึงรับสั่งว่า “ยูฮู คนข้างหลังโผล่หน้ามาหน่อยซิ” รูปนั้นภายหลังทรงตัดเฉพาะหน้าหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ไว้ในพระกระเป๋า...”

10

ทรงจับมืออยู่นาน

เหตุการณ์หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสบอุบัติเหตุในครั้งนั้น พอสิ้นพระองค์ก็มีรับสั่งให้ครอบครัวของหม่อมเจ้านักขัตมงคลเดินทางเข้าเฝ้าฯ ท่านผู้หญิงบุษบา (กิตติยากร) สธนพงษ์ ได้เล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นในนิตยสาร *พลอยแถมเพชร* ว่า

“...พอไปถึงให้จับพระหัตถ์ ท่าน (ในหลวง) ก็จับพระหัตถ์ทุกคน ที่นี้พอถึงสมเด็จพระ (พระบรมราชินีนาถ) ท่านไม่ทรงปล่อย สมเด็จพระ (ทศพร) มาก เพราะไม่เข้าใจว่าจับพระหัตถ์ท่านไว้ทำไม ไปเฝ้ากันทุกวันเลย พอถึงสมเด็จพระ ท่านก็จับพระหัตถ์ไว้นาน ๆ ทุกครั้ง ทรงให้สมเด็จพระ อ่านนิยาย หนังสืออาหรับ-ราตรี เป็นภาษาไทยถวาย ก็ไม่รู้เรื่อง ไม่ได้คิดอะไร... ถึงเวลาจะต้องกลับแล้ว สมเด็จพระศรีฯ (สมเด็จพระย่า) มาที่โรงแรมที่เราอยู่ ทรงมาพบคุณแม่ ตอนแรกคุณแม่ก็ไม่รู้อะไร ตอนหลังถึงได้ทราบว่า ท่านทรงขอให้สิริ (สมเด็จพระ) ศึกษาอยู่ที่สวิสฯ ท่านจะทรงเป็นผู้ออกค่าเล่าเรียน

ให้ทั้งหมด แต่ขอให้อยู่ ท่านรับสั่งว่า พระเจ้าอยู่หัวท่านโปรด ท่านทรงพอ
พระทัย อยากให้อยู่ คุณแม่ท่านรู้สึกไม่สบายใจ ตัดสินใจไม่ได้ ต้อง
โทรศัพท์ไปหาท่านพ่อ ครั้งนั้น ‘ท่านพ่อ’ ติดประชุมอยู่ที่ปารีส ท่านพ่อว่ามี
รับสั่งอย่างนั้น ก็ต้องถวายให้อยู่ ทั้งๆ สมเด็จพระเจ้า ร้องไห้ พร้อมบอกจะอยู่กับ
พ่อแม่”

11

แหวนที่ทรงคุณค่าและเป็นที่ระลึก

ภายหลังจากที่ครอบครัวกิตติยากรเดินทางมาเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะประทับที่โรงพยาบาลจากเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรถยนต์ในครั้งนั้นแล้ว สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงโปรดฯ ให้ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ยังคงอยู่ที่นครโลซานน์เพื่อเฝ้าพระอาการ และถวายการปรนนิบัติต่อไป ทรงโปรดฯ ให้เข้าศึกษาที่โรงเรียน Pensionnat Riante Rive และมีสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงเป็นผู้ปกครอง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีอาการพระประชวรทุเลาและ
เป็นปกติ จึงโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิตติยากร และครอบครัว
เดินทางมาเฝ้าฯ ณ นครโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยโปรดฯ ให้
ประทับ ณ โรงแรมวินเซอร์ ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2492 พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวพร้อมสมเด็จพระราชชนนีจึงได้เสด็จไปพบ แล้วทรงมีรับสั่ง
ขอหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ต่อหม่อมเจ้านักขัตรมงคล ตอนหนึ่ง
สมเด็จพระราชชนนีรับสั่งว่า

“ขอให้ทำกันเฉพาะในครอบครัวเท่านั้น เพราะเมื่อคราวฉันก็ทำ
อย่างนี้”

รุ่งขึ้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2492 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงนำพระธำมรงค์ ‘แหวนเพชร’ องค์เดียวกันกับสมเด็จพระราชบิดา
ประทานแด่สมเด็จพระราชชนนี มอบให้หม่อมเจ้านักขัตรมงคล เพื่อเป็น
ของหมั้นแด่หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ และมีรับสั่งในขณะนั้นว่า

“เป็นแหวนที่มีค่าและเป็นทีระลึกด้วย”

นับเป็นพระกระแสรับสั่งที่สั่นกนใจ มีความหมายลึกซึ้งและน่า
ประทับใจยิ่งนัก

12

ราชาภิเษกสมรส

ภายหลังพิธีหมั้น หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร เดินทางกลับมาพำนักร่วมกับครอบครัว ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ จนกระทั่งวันที่ 12 สิงหาคม 2492 อันเป็นวันเกิดครบ 17 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อร่วมเสวยพระกระยาหารในวันเกิดครั้งนี้ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศข่าวทรงหมั้นให้บรรดาแขกผู้ร่วมงานได้ทราบโดยทั่วกัน หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ นิวัตพระนครแล้ว ได้ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ในวันที่ 28 เมษายน 2493 ณ วังสระปทุม สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสพระราชทานตามแบบโบราณราชประเพณีด้วยพระองค์เอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการสถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร เป็น ‘สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์’ พร้อมรับพระราชทานสายสะพายขัตติยราชอิสริยาภรณ์ อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ และในวันรุ่งขึ้นจึงเสด็จฯ เป็นการส่วนพระองค์โดยรถไฟไปประทับ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเวลา 3 วัน ตามโบราณราชประเพณี

13

เมื่อคราวงานพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส เมื่อวันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2493 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานอาลักษณ์อ่านประกาศสถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็น ‘สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์’

จนในวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เพื่อทรงเถลิงราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์อย่างสมบูรณ์ จึงทรงพระราชดำริว่า ตามโบราณราชประเพณี เมื่อสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าได้เสด็จผ่านพิภพ บรมราชาภิเษกแล้ว ย่อมโปรดให้สถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศ สมเด็จพระอัครมเหสีขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมราชินี ดังนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศสถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ขึ้นเป็น ‘สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์’ พระบรมราชินี

ขณะนั้นทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชินีที่มีพระชนมายุน้อยที่สุดในโลก

14

วังไกลกังวล

วันรุ่งขึ้นภายหลังพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟพระที่นั่งไปประทับ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ‘วังไกลกังวล’ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 เมื่อพุทธศักราช 2469 โดยพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยพระตำหนักหลายหลัง อันมีชื่อคล้องจองกัน ได้แก่ พระตำหนักเปี่ยมสุข ปลูกเกษม เอิบเปรม เอมปรีดิ์ ในกาลต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จฯ แปรพระราชฐานมาประทับที่วังไกลกังวลแห่งนี้ในช่วงเดือน มีนาคม-พฤษภาคม ของทุกปี เพื่อจะทรงติดตามงานในโครงการส่วนพระองค์ต่างๆ ในพื้นที่แถบนี้

15

สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

พุทธศักราช 2498 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะทรงผนวชเป็นพระภิกษุในพระบวรพุทธศาสนา จึงมีกำหนดการทรงผนวชในระหว่างวันที่ 22 ตุลาคม ถึง 5 พฤศจิกายน 2499 รวมเป็นระยะเวลา 15 วัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในระหว่างที่ทรงผนวช พระราชภารกิจในคราวนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ได้สนองพระราชกิจได้เป็นอย่างดี ทรงแสดงพระปรีชาสามารถจนเป็นที่สรรเสริญโดยทั่วไป

ต่อมาในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ปีเดียวกันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการประกาศว่า ตามราชประเพณี เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ได้ทรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เคยมีประกาศให้ออกพระนามว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และมีพระราชดำริว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีได้ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในระหว่างที่ทรงผนวช และได้ปฏิบัติพระราชภารกิจแทนพระองค์ด้วยพระปรีชาสามารถสนองพระราชประสงค์เป็นที่เรียบร้อย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระอภิไธยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีว่า

‘สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ’

นับว่าทรงเป็นสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพระองค์ที่ 2 ของประเทศไทย

๑๖๔๐

เล่ม ๑๓ ตอนที่ ๑๐๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕

ประกาศเฉลิมพระอภิไธย

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า ตามราชประเพณีเมื่อสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ได้ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เคยมีประกาศให้ออกพระนามว่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และทรงพระราชดำริเห็นว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ได้ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในระหว่างที่ทรงผนวช และได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจแทนพระองค์ด้วยพระปรีชาสามารถ สอนองพระราชประสงค์เป็นที่เรียบร้อย

๑๖๔๑

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๐๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ ธันวาคม ๒๔๕๕

เป็นการสมควรที่จะได้เฉลิมพระอภิไธยให้เชิดชูพระเกียรติยศ
ยังชน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระอภิไธยสม-
เด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีว่า สมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๕
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

16

แม่สอนลูก

พระราชโอรสและพระราชธิดาในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทุกพระองค์ ล้วนดำเนินรอยตามพระยุคลบาทที่จะทรงบำเพ็ญประโยชน์เพื่ออาณาประชาราษฎร์อยู่ตลอดเวลา นับเป็นความโชคดีของคนไทยที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากทุกๆ พระองค์เสมอมา สิ่งเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเอาพระทัยใส่ในการเลี้ยงดูพระราชโอรสและราชธิดาทุกพระองค์ให้มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อสถานภาพในแต่ละพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2522 ว่า

“...เมื่อคนเขายกย่องนับถือให้เป็นประมุขเท่าไร เราต้องรู้สึกรู้ว่าเราต้องทำงานให้หนักกว่าทุกคน ต้องมีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ... ข้อสำคัญเป็นคนดีให้รู้จักเสียสละ ยิ่งเกิดมาในตำแหน่งลูกของประมุขแล้วก็ยิ่งต้องเสียสละมากขึ้น ต้องทั้งเรียนและต้องทั้งทำงานไปด้วย และก็ต้องพยายามทำให้ได้ดี...”

17

พี่น้องสามัคคี

ในบรรดาครอบครัวที่มีสมาชิกมาก ความสามัคคีในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้พี่น้องมีความสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวกัน เป็นสิ่งที่ผู้นำครอบครัวจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าถึงเรื่องนี้ในหนังสือ *สมเด็จพระเจ้าแม่กับการศึกษา* ว่า

“...อย่างในบรรดาพี่น้องข้าพเจ้าสี่คนก็รักสามัคคีกันดี การที่ให้พี่น้องรักกันนั้นเป็นเรื่องที่พ่อแม่พยายามที่สุด ถึงจะมีพี่เลี้ยงช่วยเลี้ยง ท่านให้พี่เลี้ยงหรือผู้คนรวมๆ กัน ไม่ใช่ว่าเป็นคนของคนโน้นคนนี้ กับข้าพเจ้าท่านก็จะรับสั่งถึงพี่หญิง พี่ชาย และน้องเล็ก เช่น เห็นข้าพเจ้ามีอะไร ท่านจะรับสั่งทันทีว่าของนี้พี่หญิงคงชอบ ให้ซื้อส่งไปให้พี่หญิง วิกิโอนี่พี่หญิงต้องชอบแน่ๆ ให้จัดส่งให้พี่หญิงด้วย ความจริงท่านจะส่งพระราชทานเองก็ได้ แต่นั่นเป็นการเตือนให้พี่น้องรู้จักคิดถึงกัน พี่ชายกับน้องเล็กไม่ค่อยเป็นปัญหานัก เพราะว่าอยู่เมืองไทย ก็รวมกันอยู่แล้ว และมีโอกาสได้เจอกันบ่อยๆ”

จึงนับเป็นพระอัจฉริยภาพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงเข้าใจในการวางกุศโลบายอันแยบคาย ภาพแห่งความเอื้ออาทรต่อกันในระหว่างพระราชโอรสพระราชธิดา จึงสร้างความประทับใจแก่พสกนิกรเสมอมา

